

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2024-12-18

Närvarande: F.d. justitieråden Eskil Nord och Sten Andersson samt justitierådet Marie Jönsson

Partipolitiska lotterier

Enligt en lagrådsremiss den 12 december 2024 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i spellagen (2018:1138),
2. lag om ändring i lagen (2018:1139) om skatt på spel.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Joanna Hedqvist och Karin Larsson Linnerhed.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Allmänt

Lagrådsremissens förslag innebär att det införs särskilda regler för vad som i remissen betecknas som partipolitiska lotterier, dvs. lotterier som bedrivs till förmån för politiska partier eller deras sidoorganisationer. Genom den föreslagna regleringen kommer dessa lotterier att omfattas av delvis andra regler än de som gäller för andra spel för allmännyttiga ändamål. Av särskild betydelse är förslaget att partipolitiska lotterier inte längre ska omfattas av det undantag från spelskatt som gäller för allmännyttiga lotterier i övrigt.

Förslagen överensstämmer i huvudsak med förslag som har lämnats i departementspromemorian Partipolitiska lotterier (Ds 2024:3). Flera remissinstanser har kritiserat förslagen – och i synnerhet förslaget om att partipolitiska lotterier inte längre ska vara undantagna från spelskatt – med hänvisning till att de skulle strida mot bl.a. regeringsformens bestämmelser om föreningsfrihet, näringsfrihet och äganderätt samt EU:s statsstödsregler. Det har också hävdats att förslagen skulle strida mot det s.k. generalitetskrav som gäller för svensk lagstiftning. Det har även gjorts gällande att bestämmelser som påverkar de ekonomiska förutsättningarna för politiska partier enbart bör genomföras i bred politisk enighet, något som saknas i detta fall.

Lagrådet konstaterar att förslaget om att partipolitiska lotterier inte längre ska vara undantagna från spelskatt är ägnat att försämra förutsättningarna för de partier och organisationer vilkas verksamhet i dag delvis finansieras genom intäkter från lotterier. Lagstiftaren får emellertid anses oförhindrad att bestämma i vilken utsträckning föreningars verksamhet ska åtnjuta skattefrihet, under förutsättning att den valda regleringen behandlar föreningar av likartat slag på ett och samma sätt. Det nu aktuella förslaget behandlar alla partipolitiska lotterier på samma sätt och innebär inte någon negativ

särbehandling av anordnare av sådana lotterier jämfört med vad som gäller för kommersiella aktörer på spelmarknaden. Lagrådet kan därför inte finna att förslaget står i strid med regeringsformens bestämmelser om föreningsfrihet och näringsfrihet. Enligt Lagrådets mening aktualiseras inte heller regeringsformens regler om skydd för äganderätten. Lagrådet har inte heller kunnat identifiera någon konflikt mellan förslaget och EU:s statsstödsregler.

Av regeringsformen anses följa att riksdagen inte kan fatta beslut som avser endast ett visst konkret fall. En lag måste därför ha en viss generell tillämplighet (generalitetskravet). Det räcker inte alltid att lagen formellt sett kan träffa ett flertal fall, om den i praktiken bara kommer att vara tillämplig på ett enstaka fall (se närmare Lagrådets yttrande den 21 september 2021 i prop. 2021/22:15 bil. 5). Det nu aktuella förslaget får framför allt betydelse för finansieringen av Sveriges socialdemokratiska arbetareparti och dess sidoorganisationer. Förslaget berör emellertid åtminstone en annan partiorganisation och är ägnat att påverka förutsättningarna för ytterligare andra partiorganisationer att i framtiden bedriva lotteriverksamhet. Enligt Lagrådets mening står förslaget inte i strid med generalitetskravet.

Förslaget att partipolitiska lotterier i framtiden ska omfattas av reglerna om spelskatt står alltså, såvitt Lagrådet har kunnat finna, inte i strid med vare sig regeringsformen eller EU-rätten.

Några remissinstanser har menat att förslaget syftar till att försämra oppositionens möjligheter att finansiera sin verksamhet. Blotta risken för att förslaget uppfattas på det sättet talar möjligen för att förändringar av detta slag så långt möjligt bör beslutas i politiskt samförstånd. I vilken utsträckning sådant samförstånd ska eftersträvas är emellertid sist och slutligen en politisk-parlamentarisk fråga som Lagrådet inte har anledning att uttala sig om.

Förslaget till lag om ändring i spellagen

14 kap. 4 a §

Enligt paragrafen ska en licenshavare som enligt sina stadgar är, eller har till syfte att främja, ett parti som deltar eller har deltagit i ett val eller en sidoorganisation till ett sådant parti lämna information om partiets beteckning respektive organisationens namn. Informationen, som ska lämnas på ett framträdande sätt, ska på fysiska lotter lämnas på lottens framsida samt i övrigt (enligt punkten 2) ”i samband med tillhandahållandet av lotter som inte är fysiska”. I lagrådsremissen (s. 24) är förutsatt att spelmyndigheten genom verkställighetsföreskrifter ska kunna ange hur informationskravet ska fullgöras.

Enligt Lagrådets mening har paragrafen fått en mindre lyckad utformning. I synnerhet är det svårt att förstå vad som i punkten 2 närmare avses med ”i samband med tillhandahållandet” och ”lotter som inte är fysiska”. Lagrådet föreslår att paragrafen ges en mera allmängiltig utformning och att det sedan får bli en uppgift för spelmyndigheten att i verkställighetsföreskrifter konkretisera hur informationskravet ska komma till uttryck.

Lagrådet föreslår att paragrafen utformas på följande sätt.

En licenshavare med licens enligt 6 kap. som enligt sina stadgar är, eller har till syfte att främja, ett parti som deltar eller har deltagit i ett val till riksdagen, region- eller kommunfullmäktige eller Europaparlamentet eller en sidoorganisation till ett sådant parti ska vid tillhandahållandet av spel enligt licensen lämna tydlig och framträdande information om partiets beteckning eller organisationens namn.

Förslaget till lag om ändring i lagen om skatt på spel

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.